O‘razova Iqbol Abdikarimovna

“XAMSA” DOSTONLARIDAGI FRAZEMALARNING FUNKSIONAL-SEMANTIK XUSUSIYATLARI

Monografiya

Toshkent – 2026

CamScanner yordamida skanerlangan

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

O‘RAZOVA IQBOL ABDIKARIMOVNA

“XAMSA” DOSTONLARIDAGI FRAZEMALARNING FUNKSIONAL-SEMANTIK XUSUSIYATLARI

Monografiya

Toshkent – 2026

CamScanner yordamida skanerlangan

UO'K: 811.512.133'373.7

O'razova Iqbol Abdikarimovna

"Xamsa" dostonlaridagi frazemalarning funksional-semantik xususiyatlari. [Matn]: Monografiya / I.A. O'razova. – Toshkent:

Mas'ul muharrir:

Zulxumor Xolmanova – filologiya fanlari doktori, professor

Taqrizchilar:

A.Mamatov – filologiya fanlari doktori, professor

N.Husanov – filologiya fanlari doktori, professor

Monografiyada Alisher Navoiyning "Xamsa" dostonlarida qo'llangan frazemalarning funksional-semantik xususiyatlari lingvistik yondashuv asosida tadqiq etilgan, jahon tilshunosligi, turkologiya va o'zbek tilshunosligida frazemalar bo'yicha amalga oshirilgan ilmiy izlanishlar tahlil qilinib, "Xamsa" dostonlaridagi frazemalarning lingvostatistik tavsifi berilgan. Asarda frazemalar shakllanishida struktur-semantik (frazeosemantik) yadroning o'rni nazariy jihatdan asoslanib, "ko'ngul", "ko'z" va "jon" yadroli frazemalarning semantik, uslubiy hamda funksional xususiyatlari chuqur yoritilgan. Shuningdek, frazemalarning nominativ, kognitiv, kommunikativ va grammatik funksiyalari tahlil qilinib, ularning badiiy matn mazmunini shakllantirishdagi, muallif individual uslubini namoyon etishdagi hamda milliy-madaniy konseptlarni ifodalashdagi o'rni ilmiy asosda ochib berilgan. Tadqiqot natijalari o'zbek tarixiy frazeologiyasi, Navoiyshunoslik va frazeologiya nazariyasini rivojlantirishga xizmat qiluvchi muhim ilmiy xulosalarni o'z ichiga oladi.

Monografiya oliy ta'lim muassasalari professor-o'qituvchilari, doktorantlar, magistrantlar, talabalar, frazeologiya, tarixiy tilshunoslik va Navoiyshunoslik yo'nalishida ilmiy izlanish olib borayotgan tadqiqotchilar hamda tilshunoslik masalalariga qiziquvchi kitobxonlar uchun mo'ljallangan.

Monografiya Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti kengashining 2026-yil 9-iyundagi 2-sonli yig'ilishida nashrga tavsiya qilingan.

© O'razova I.A.

CamScanner yordamida skanerlangan

MUNDARIJA:

KIRISH.....3

I BOB. FRAZEMALARGA OID TADQIQOTLAR TAHLILI VA "XAMSA"DAGI FRAZEMALAR STATISTIKASI, SHAKLLANISH ASOSI.....8

1.1-§. Jahon tilshunosligi va turkologiyada frazemalar tadqiqi.....8

1.2-§. Frazemalarning o'zbek tilshunosligida o'rganilishi.....18

1.3-§. "Xamsa" dostonlaridagi frazemalarning statistik tahlili.....29

Bobga doir xulosa.....45

II BOB. "XAMSA" DOSTONLARIDAGI FRAZEMALARNING SHAKLLANISHIDA FRAZEOSEMANTIK YADRONING AHAMIYATI.....47

2.1-§. Struktur-semantik yadro terminining nazariy tavsifi va xususiyatlar.....47

2.2-§. "Ko'r gul" yadroli frazemalarning funksional-semantik xususiyatlar.....59

2.3-§. "Ko'z" yadroli frazemalarning funksional-semantik xususiyatlar.....76

2.4-§. "Jon" yadroli frazemalarning uslubiy-semantik xususiyatlari..92

Bobga doir xulosa.....111

III BOB. "XAMSA" DOSTONLARIDAGI FRAZEMALARNING FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI.....113

3.1-§. Frazemalarning nominativ funksiyasi.....116

3.2-§. Frazemalarning kognitiv funksiyasi.....126

3.3-§. Frazemalarning kommunikativ va grammatik funksiyasi.....143

Bobga doir xulosa.....162

XULOSA.....164

SHARTLI QISQARTMALAR.....169

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.....170

CamScanner yordamida skanerlangan

O‘razova Iqbol Abdikarimovna

“XAMSA” DOSTONLARIDAGI FRAZEMALARNING FUNKSIONAL-SEMANTIK XUSUSIYATLARI

Monografiya

Bosishga ruxsat etildi: 20.08.2026.
Bichimi 60x84 $^{1}/_{16}$, “Times New Roman” garniturada raqamli bosma usulida bosildi.
Shartli bosma tabog‘i: 12,5. Adadi: 100.

“Noble Print” MChJ bosmaxonasida chop etildi.
100194, Toshkent shahri, Yunusobod-11, 62-uy.

CamScanner yordamida skanerlangan